

Nr 7 1963

Årgång 15

Pris 75 öre

vi kvinnor

hänt sen sist

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET har vänt sig till de svenska kvinnoförbunden för att få med dem i en gemensam aktion för ökade resurser åt "Kvinnohistoriskt arkiv i Göteborg". Arkivet som i sitt slag är enastående i Norden, kanske i hela världen har bara fem år på nacken men förfogar redan över massor av material som belyser kvinnans politiska, sociala och ekonomiska historia. Där finns t. ex. dokument från rösträttsstriderna som återger heta debatter med talare som myndigt slog fast att "kvinnor endast lämpar sig för hushållsarbete".

★

VAR FINNS FLICKORNA frågar sig Stockholms läns landstings nya centrala verkstadsskola i Handen. Man har planerat för kvinnliga elever — bl. a. finns två särskilda omklädningsrum. Men inga flickor har anmält sig. Skolan vill mycket gärna ha dem dit — t. ex. i kurserna för radio- och telereparatörer men också i andra verkstadsyrken. Och de är välkomna från hela landet.

★

SVERIGES troligen praktfullaste höns-hus finns i Järpås i Västergötland. Ägaren till Russelbacka herrgård har nämligen dragit sig tillbaka från den tre våningar höga huvudbyggnaden och lämnat plats för 3.200 hönor. All tidigare inredning har förts bort så när som på en ståtlig trappa som fortfarande leder mellan de forna salarna. De vackra salsgolven är numera cementerade, vilket tydligen de tacksamma värphönsen trivs med, eftersom de lägger cirka 2.500 ägg om dagen.

★

ATT OMVANDLA ett Folkets hus till syfabrik är väl kanske inte så vanligt. Det har emellertid skett med Hargs Folkets hus i Östhammar som under senare år allt oftare stått tomt. Det byggdes 1924 och kan se tillbaka på en mycket livlig verksamhet. Föreningslivet har tyvärr allt mera tynat bort. Mycket be- roende på befolkningsminskningen i trakten. Tillgången på kvinnlig arbetskraft har inspirerat ett stockholmsföretag som tillverkar barnkläder att etablera sig i den gamla arbetarborgen. Start vid årsskiftet.

★

FALUKORV = POP-KORV. Men rund skall den vara. Mot rak falukorv blir kunden misstänksam och vill inte gärna ha den, konstaterades på den informationsträff som Gotlands andelsförening

anordnade för öns specerihandlare, där det också upplystes om att 50% av svenska folkets föda består av korv, varvid falukorven intar en framstående plats.

★

STOCKHOLM PLANERAR operation Snabboperation — in på måndag, ut på fredag. Det rör sig om enklare fall att utföras i tillfälliga operationssalar på sådana sjukhus där det finns stängda vårdavdelningar. Så är fallet på Sabbatsberg, St. Göran, St. Erik och Södersjukhuset, där 100 av 800 kirurgplatser är outnyttjade på grund av personalbrist. Genom att tillämpa femdagarsvecka hoppas man kunna locka gitta icke yrkesverksamma sjuksköterskor att ta arbete där. Personal skall således inte tas från de ordinarie avdelningarna.

★

ÄNNU EN REPUBLIK har utropats i Sverige (den första var ju Morokulien), också denna gång i Värmland, närmare bestämt i värmländska finnbygden. Där har folk tröttnat på den stress och hets som råder i Sverige. Keckåsen heter den efter ett gammalt finntorp. Presidenten Einar Johansson får hjälp att styra och ställa av en regering som består av finans-, konst-, undervisnings-, samt skriv- och talminister. Nationalsången heter Keckåsvalsen.

★

ETT NYTT HJÄLPMEDEL för blindas har kommit ut. Det är en speciellt konstruerad karta för blindas där gator, järnvägar, busshållplatser, byggnader etc. är upphöjda. Den framställs för olika städer och tillverkningen sker vid arbetsträningsinstitutet i Västerås.

★

PAPRIKA ÄR GOTT, tycker allt fler svenskar. Vacker är den också den färgstarka paprikafrukten. Men det tycker kanske inte unga fröken Paprika i Karlskrona, som av sina tydligen paprikaälskande föräldrar begåvades med delta namn. Stadens pastorsämbete har emellertid efter ansökan befriat henne från det. Hon lystrar numera till namnet Mona, ett betydligt mildare namn för en skarp "paprikaböna".

★

OMSLAGSBILDEN:

Tåg ut från Linköpings centralstation. — Christina Ståhl tjänstgör där som — kanske Sveriges första kvinnliga — tågklarare. Läs om Christina och hennes yrke på sidan 5.

Nummer 7 — 1963 — 15:e årg.

Ansvarig utgivare:
VALBORG SVENSSON

Redaktör: BIRGIT JANSSON

I redaktionskommittén:
GUNNEL GRANLID
MAUD SUNDQVIST
BIRGIT ÖHRN

★

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 6 kr
Lösnummer 75 öre
Postgiro 513 23 — Norrtullsgatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va
SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Tryckeri AB Plantryck
Stockholm 1963

innehåll

sid.

Hänt sen sist	2
SKV gratulerar Linus Pauling	3
Mannens lathet — eller kvinnans slöhet	4
Tag plats	5
Glimtar ur mitt liv som läkare	6
Vem är farligast	7
Madame Terror	8
Rymden gör inga undantag	10
Novellen: Triumf	12
Barnens sida: Fölungen	16
Med SKV i Österled	17
Käseriet: Den vår de svage kalla höst	19
Stoppa mordet i Sydafrika!	20

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdat sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhällets måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga *kvinnornas rättigheter*: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra *alla barn ett lyckligt liv i trygghet*; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av *freden*.

SKV gratulerar den leende och brinnande LINUS PAULING

Professor Linus Pauling är en av vår tids främsta forskare. Han är samtidigt en av vår tids största fredskämpar. 1954 tilldelades han Nobelpriset i kemi. Redan då fanns det anledning att också gratulera Nobelkommittén för dess kloka bedömning.

Linus Pauling är en av de två som tilldelats Nobelpriset för andra gången. Mari Curie var den första.

Fredspriset har nu givits åt en man, som kämpat i Stockholmsappellens anda, för att få till stånd en internationell överenskommelse om stopp för kärnvapenproven och förbud mot alla kärnvapen.

I böcker, artiklar och tal har Linus Pauling varnat för kärnvapenprovns fruktansvärda följder. De utgör en överhängande fara mot oss och våra barn genom det radioaktiva utfallets skadliga strålning, som bl. a. angriper arvsanlagen i människans könsceller.

Redan 1956 yttrade Linus Pauling: "Det radioaktiva spill, som har uppstått genom hittills gjorda experiment i världen är tillräckligt för att 200.000 abnorma barn skall födas inom var och en av de närmaste tjugo generationerna."

Linus Paulings insats för att skapa en samlad opinion mot atomkrigshotet kan inte överskattas. Hur har inte hans varningar nått miljoner kvinnor i världen och manat dem till intensifierad fredskamp.

Vi gratulerar den leende och brinnande fredskämpen. Han har gett oss klart besked om de ödeläggande verkningar ett kärnvapenkrig skulle föra med sig. Han har påvisat hur kärnvapenforskningens senaste rön kan äventyra hela mänsklighetens existens. Som fredsälskande kvinnor lovar vi att också i fortsättningen lyssna på Linus Paulings ord och kämpa med hans mod och i hans anda.

Birgit Jansson.

Linus Pauling i samspråk med Barbro Alving.

vi har
läst...

I inledningsorden till första kapitlet i sin bok "Aldrig mera krig", säger Linus Pauling:

"Jag tror att det aldrig kommer att bli något stort världskrig mer om bara människorna i Förenta staterna och resten av världen i tid får veta hurdan den nuvarande situationen i världen är. Jag tror att det aldrig kommer ett krig i vilket de fruktansvärda kärnvapnen — atombomber, vätebomber och superbomber — sätts in. Jag tror att utvecklingen av dessa ohyggliga vapen tvingar oss att övergå till en ny period i världshistorien, en förnufts och fredens tid, då världsproblemen inte löses med hjälp av krig eller våld, utan genom mänsk-

ligt förnuft, och löses på ett sådant sätt att det ger alla nationer rättvisa och är till gagn för alla människor.

Jag tror att det är detta framtiden rymmer och kommer att ge världen, men jag är säker på att det inte blir lätt för världen att uppnå denna framtid. Vi måste arbeta på att förhindra ett katastrofalt kärnvapenkrig och på att finna de metoder med vilka världsspännande problem kan lösas på ett fredligt och förnuftigt sätt."

RUT ADLERS

Fragment ur tre decennier

En tillgång för alla SKV-avdelningar som vill bjuda sina medlemmar god lyrik.

Pris 7 kr.

ECKERSTEINS BOKHANDEL

Box 7055, Göteborg

mannens lathet – eller kvinnans slöhet?

Låt oss anta att det tar 30 minuter att laga middag, 10 att laga frukost, 10 att koka kaffe, 50 att baka, 40 att handla in maten för dagen, 30 att diska, 50 att klara veckotvätten, 5 att bädda en säng, 50 minuter att dammsuga och 20 minuter att hjälpa barnen i säng.

Tiderna är inte tilltagna i överkant, i synnerhet om de angivna sysslorna gäller större familjer. Men Tjänstemännens Centralorganisation har ansett att de kan duga som ett tvärsnitt och det tror även vi.

I ett hem där husmor är hemma utföres dessa dagliga löpande sysslor givetvis i regel av henne. Men hur ställer sig saken i ett hem där båda förvärvsarbetar? Hur klarar makarna hushållsarbetet i en familj där man därtill har barn under 11 år?

:o: Varje 25:te medlem togs ut.

TCO:s utredningsavdelning har nyligen undersökt saken. Bland TCO:s alla kvinnliga medlemmar plockade man ut varje 25:te. Passiva medlemmar och kvinnor över 55 år sorterades ut. Återstoden – 6.218 personer till antalet – utfrågades enligt ett gult och ett vitt frågeformulär. Det vita formuläret skulle ifyllas av alla gifta förvärvsarbetande kvinnor med barn under 11 år. Av svaren från dessa – närmare ett tusental – framgick att mödrarna i *genomsnitt* använde 2 timmar och 28 minuter per dag på hushållsarbete, deras män 41 minuter.

:o: Svänger mellan 22 och 25 %

Männen utträttade med andra ord i genomsnitt 22 % av de studerade sysslorna. Naturligtvis förekom skillnader mellan hushållen, inte minst beroende på antalet timmar betald hjälp. Störst var männens insatser i familjer där hustrun arbetade heltid och inte alls hade någon hemhjälp. I dessa hem var kvinnans hushållstid 2 timmar och 38 minuter och mannens 53 minuter. Här utförde alltså männen 25 procent av sysslorna.

I familjer där hustrun arbetade deltid satsade kvinnorna i genomsnitt 3 timmar och 12 minuter och männen 37 minuter på det gemensamma hushållsarbetet.

:o: Vanliga vardagar.

Undersökningen omfattar endast de sysslor som utföres vanliga vardagar då det är svårast att hinna med dem bredvid förvärvsarbetet. Lördagar undantogs även av det skälet att en del av TCO:s medlemmar har fria lördagar medan andra inte har det. Av den anledningen skulle det – ansåg man – uppstå stora skillnader i mängden av hushållsarbete i båda grupperna. Männens och kvinnornas andel i sådana sysslor som stortvätt, storstädning och reparationer i hemmen har inte studerats.

Vart vill TCO:s kvinnonämnd komma med den här utredningen? Det har ännu inte angivits. Men så mycket har sagts att den ingår som ett led i ett brett upplagt aktionsprogram rörande löner, skatter och barntillsyn. Man vill bidra till att skapa bättre förutsättningar för kvinnornas jämlikhet på ar-

betsmarknaden. Även om de samhälleliga, löne- och skattepolitiska åtgärderna här har avgörande betydelse vill TCO betona att det också behövs ökade insatser i hemmen från männens sida.

:o: Ny rollfördelning behövs.

Med nuvarande inställning till vad som anses passande för män och kvinnor att uträtta skulle en allmän arbetstidsförkortning inte leda till ökat hemarbete från männens sida.

Undersökningen gäller sådana förbund som Industritjänstemannaförbundet, kommunal-, stats- och posttjänstemannaförbunden, lärar- och facklärarförbunden, sjuksköterskeföreningen, apotekstekniker- och handelstjänstemannaförbunden.

Det finns knappast anledning anta att fördelningen av hemarbetsuppgifterna mellan män och kvinnor skulle te sig gynnsammare på LO-sidan.

Om kvinnorna ska få samma möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden som männen måste vi ändra på arbetsfördelningen i hemmen.

Var ska vi börja?

För vår del har vi beslutat börja med inbjudan att delta i inventering bland rikets "pluskarlar". Männen som inte bara utför en dryg femtedel eller en fjärdedel av hushållsarbetet utan plussar insatsen.

Solo.

på PLUS sidan

TCO-undersökningen visar att männen i familjer där båda makarna förvärvsarbetar utför högst en fjärdedel av hushållsarbetet under veckans vanliga vardagar. Om vi inte får en ny inställning till rollfördelningen i hemmen är det fara värt att inte ens 40-timmarsveckan kommer att minska kvinnornas arbetsbörda i hemmen.

Hur kan vi rationalisera hemarbetet och hur kan vi uppnå en jämnare fördelning av det mellan de båda könen?

VI KVINNOR inbjuder läsarna att presentera män som vi kan sätta + för, män som delar hemarbetet lika eller i varje fall utför mera än en fjärdedel av det.

Samtidigt inbjuder vi till jakt på våra egna fördomar när det gäller hemarbetets fördelning mellan pojkar och flickor, våra egna vanor att krångla till hushållsarbetet i onödan, vår egen rädsla att låta karlarna sköta s. k. kvinnogöra. Vi välkomnar alla synpunkter.

TAG PLATS!

TAG PLATS! Expresståget "Skåningen" skall gå vidare mot Stockholm efter sitt korta uppehåll på Linköping C. I dag verkar dock passagerarna ha fattat större intresse för östgötametropolen än vanligt. Förklaringen är denna: den som håller signalstaven och vinkar av tåget är en ung flicka.

— Om dom slutade att titta så, säger paranta *Christina Ståhl* när hon sänker "spaden" och tåget rullar iväg. Jag tycker inte det är något märkvärdigt att en kvinna har ett sådant arbete, men ännu är det väl såpass ovanligt att det tilldrar sig uppmärksamhet.

Tjugoåriga Linköpingsflickan *Christina Ståhl* trivs med sitt jobb vid järnvägen och deltar under utbildningstiden i olika göromål såsom tågklarering, arbete på biljettexpeditionen, växlingen och även som konduktör. Hur kommer det sig att man väljer detta yrke?

— Efter studentexamen siktade jag på resebyråjobb men fick då se möjlighe-

ten till utbildning för annan tjänst vid järnvägen. Så har jag kanske anor eftersom det finns järnvägstjänstemän i släkten, tillfogar fröken *Ståhl* leende.

Sex flickor deltog i kursen och några har visst funnits även tidigare år, så anspråk på att vara landets första kvinnliga tågklarare vill hon inte göra. Lika litet vill hon sia om huruvida hon en gång i framtiden blir stins, några formella hinder lär dock inte föreligga.

Det väsentliga är väl att vi klarar jobbet lika bra som de manliga, deklarerar *Christina Ståhl* som sin syn på

kvinnans inträde i yrken som hittills sköts av manliga, samtidigt som hon ger de manliga yrkeskollegerna högsta betyg för gott kamratskap.

Måhända det som vid Linköpings C så livligt uppmärksammats av resenärerna skall bli en vanlig syn vid våra järnvägsstationer inom en inte allt för avlägsen tid. Några skäl varför kvinnorna inte skulle kunna hävda sig på detta område förefaller vara svåra att hitta. *Christina Ståhl* må ha framgång i sin pionjärgärning att föra fram kvinnan på ännu ett område i vårt samhälle.

N. B.

vår afrikanska delegat

Till sommarens kongress i Moskva kom det kvinnor från samtliga fem världsdelar.

För att göra resan möjlig också för de mest långväga, som ofta kom från fattiga länder, samlade mer närboende sektioner in bidrag till deras resekostnader. Som ofta förut, när det varit fråga om insamlingar skötte sig S.K.V med den äran och betalade alla omkostnader för en deltagare från Västafrika, däri inberäknat en liten avstickare till Stockholm på hemvägen. "Vår afrikanska delegat" blev *Funmi Ransome Kuti*, från Nigeria, ett rike mer än två och en halv gång så stort som Sverige och med fyrtio miljoner invånare. Hon är en av världsförbundets många vice ordförande, född år 1900 — just samma år som det handelskompani, som utforskat Nigerias kustområden överlät sina rättigheter på Brittiska Kronan. Familjen var kristen, som numera flertalet invånare i östra och västra Nigeria, medan däremot invånarna i Nordnigeria är muhammedaner. Hennes framsynta far satte henne i en pojkskola, den första och säkert länge enda flickan, och senare sändes hon till college i England.

"Min far hade den åsikten att det är viktigare att en flicka får undervisning

än en pojke", sade hon till mig. "Han sade att en man senare kunde förskaffa sig kunskaper på egen hand, men att flickans enda möjlighet var de få åren före äktenskapet."

Hon hade tre år på college och när hon kom hem blev hon lärarinna, först i sin gamla skola och sedan i en realskola för pojkar. Föreståndaren hade på sin tid varit den första pojken i den skola, där hon kom som första flicka och det dröjde inte länge, innan de var man och hustru.

"Vi har nu 500 pojkar i vår skola", berättade hon, när jag träffade henne första gången på en konferens i Wien sommaren 1952." I Nigeria har man ännu inte kommit så långt, att man förstår, att flickor behöver kunskaper lika väl som pojkar, men när jag träffar på en flicka, som skulle passa hos oss, försöker jag få henne dit. Nu har vi tjugo-sju."

Hon berättade också, att hon i sin stad *Abeokuta* — känd bland annat som ett centrum för en del gamla negerläkter, — lyckats intressera en del kvinnor för att ta upp traktens gamla hemslöjd för att genom försäljning av hemslöjdsprodukter få till stånd en kassa att användas i arbete för kvinnor

och barn. Efter kriget hade fredsfrågan särskilt satts på deras program, tillika med arbetet för Nigerias självständighet. När år 1955 England överlämnade ett förslag, som var ämnat att föra fram till fullt oberoende, fann man i Nigeria det nödvändigt att diskutera vissa punkter med britterna, innan beslut kunde fattas. I den lilla grupp som i detta ärende reste över till England befann sig *Funmi Ransome Kuti* som enda kvinna, utsedd på begäran från kvinnohäll.

Sen sin mans död för några år sedan har *Funmi* inskränkt sina undervisningstimmar. Hon förestår i stället ett skolhem för barn i olika åldrar och ägnar övrig tid åt klubbar och kurser för

Forts. å sid. 7

glimtar ur mitt liv som läkare

en efterlängtd bok har kommit

Vår doktor Ada Nilsson har samlat en förtjusande bukett minnen ur sitt långa rika och nyttiga liv — och direkt ur minnet, utan anteckningar och gamla tidningslägg, har hon gett oss en bok, så ung och frisk att ni alla måste läsa den! Om jag skulle försöka att ta fram det bästa ur denna bok skulle det bli så mycket att Vi Kvinnor skulle fyllas till brädden i flera nummer. Därför måste ni själva läsa boken.

Några exempel som rör oss särskilt vill jag i alla fall försöka markera. Boken handlar om Ada Nilsson som läkare — så står det på titelbladet. Men ur denna källa strömmar alla hennes karaktäristiska egenskaper fram — människokärleken, energin, oräddheten, intelligensen, — allt som gjorde henne till vän, hjälpare, reformator, och en tid ordförande i Stockholms SKV-distrikt och alltså hedermedlem i förbundet.

Vi har ännu på senare år vid benådade tillfällen fått höra henne berätta om den tid då Frisinnade kvinnors riksförbund vidgades till Svenska Kvinnors Vänsterförbund, som senare anslöt sig till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund, grundat i Paris 1945 — på initiativ av vetenskapskvinnan Mme Cotton, Marie Curies lärjunge. Svensk delegat vid Parismötet var Dr Andrea Andreen, som varit aktiv medlem av Frisinnade kvinnor alltifrån 20-talet och som 1947 efter Kerstin Hesselgren blev vår ordförande.

Bland alla för oss bekanta namn som pryder dessa boksidor — Elin Wägner, Elisabeth Tamm, Honorine Hermelin och andra, har förf. särskilt dröjt vid en vän som spelat en stor roll inte bara i fredsrörelsen utan vi kan gott säga i världshistorien — Alexandra Kollontay. Partiet om henne är både spännande och gripande, kanske det sakligt intressantaste i denna värdefulla tidskrönika.

På något sätt typiskt för Ada Nilsson är att hon, fastän icke religiös, slutar

med ett kapitel kallat Två kyrkibesök.

Det ena var i Blasieholmskyrkan, som nu håller på att försvinna. Fridtjof Nansen talade till förmån för det svältande Sovjetryssland i februari 1922.

Jag citerar ur boken: "Talaren var Nansen. Han befann sig på sin outtröttliga tiggarfärd genom Västerlands län för att vädja till de enskilda människorna om hjälp till de hungrande, sedan staternas representanter med dov tystnad besvarat hans utmanande fråga, om någon i församlingen vore villig säga att han hellre ville låta 20 miljoner människor dö av hunger än riskera att på något sätt komma att stödja Sovjetrysslands regering. Han talade om vad han själv sett och upplevt på ort och ställe av denna "historiens största fasa" — för att låna hans egna ord i Genève. Nansen var ingen god talare men desto mera upprörd. Jag fick en känsla av hur han vred orden ur sina händer med möda och smärta. Vad han sade rörde åhörarna in i märgen. Och jag har aldrig glömt Nansens händer."

Vid det andra kyrkibesöket var talaren William Booth, Frälsningsarméns grundare. Det som gjorde intryck den gången var det starka betonandet av att man först måste skaffa hungrande människor mat, innan en andlig väckelse kan nå dem. Men det oförglömliga ordet uttalades inte av Booth utan av hans dotter Evangeline. Hon berättade om en tjurfäktning på en stor antik teater. Mannen som kämpade mot tjuren höll på att ge upp. Då hördes en röst från översta raden: *Try again!* Försök igen! Det var tjurfäktarens far som tillropade sin son dessa ord.

Jag har en stark känsla av att det är vår högt aktade och älskade vän Ada Nilsson som från sin ålders och visdoms höjd ropar till oss: Tröttna inte! Försök igen!

Gunhild Tegen.

"HON VALDE barrikaderna"

Aftonbladet

Ada Nilsson

GLIMTAR UR MITT LIV SOM LÄKARE

"En beundransvärd intellektuell aptit möter på varje sida — ett friskt och levande temperament, en osentimental humanitet och ett nyktert optimistiskt förstånd."

LARS GYLLENSTEN i DN

"Någonstans i början av boken nämner Ada Nilsson att Nathan Söderblom efter deras första möte avslutade samtalet med att säga: 'Det var roligt att få tala med en människa.' När man har kommit till slutet av boken skulle man själv vilja säga något liknande."

SIV ARB i Aftonbladet

18:50, inb. 24:—, Illustr. 2:a uppl.

NATUR och KULTUR

DEM ÄR FARLIGAST –

Birgit Sunesson eller daghemmen?

I Husmodern nr 40 har Birgit Sunesson intervjuat barnpsykologen Stina Sandels om daghemmen. "Är det farligt med daghem?" heter det i rubriken och ingressen avslöjar i alla fall att Birgit Sunesson är en farligt vårdslös intervjuare. Det är en "Handen på hjärtat"-artikel, och inte vet jag var Birgit Sunesson har sitt hjärta men inte är det hos alla de föräldrar som nu ändå har sina barn placerade på daghem. Vad skall de tro? Hör bara hur det låter i ingressen:

"Det talas mycket om kvinnans roll i dagens samhälle och om hennes problem, om hon väljer (eller tvingas välja) den bortaarbetande mammans roll. Om hon kan ha hemhjälp är allt gott och väl – men hur är det egentligen med daghemmen? Är de kanske farliga för barnen?"

En sådan ingress tjänar minsann inte att göra det lättare för den bortaarbetande mamman, som ändå har trott att det bästa sättet att skydda sina barn på är att lämna dem på daghem. Och hemhjälperna? Med dem är det alltså gott och väl enligt Birgit Sunesson. Samtliga hembiträden från sexton år och uppåt är alltså lämpliga att ta hand om barn, ja t. o. m. lämpligare än den utbildade personalen på ett daghem! Skulle Birgit Sunesson våga skriva en rubrik med lydelsen: "Är det farligt med hemhjälp?"

Hela frågeställningen i artikeln i Husmodern andas den högreståndsställning till daghemmen som alltså är rådande i breda kretsar i landet. Det är inte "fint" att ha barn på daghem. Daghem är en nödlösning, som man motvilligt måste ta till i hembiträdesbristens tid. Daghem är bara för de fattiga, de som inte har råd med hemhjälp. Och så vidare.

vår afrikanska delegat

Forts. från sid. 5

att förbereda kvinnorna för deras nya uppgifter som medborgare i en fri stat. Hennes egna barn är nu vuxna – två söner läkare efter utbildning i England och en dotter sjuksköterska, gift och med egna barn.

Tyvärr inföll hennes eget Stockholmsbesök under tänkbarast ogynnsamma tid. Det är inte många stockholmare, som befinner sig i stan i början av juli!

Birgit Jansson körde henne i sin bil runt Stockholm och jag sörjde för att hon fick uppleva staden lite mera i detalj.

Men vad säger dr Stina Sandels? Ja, hon rekommenderar en lösning med daghem där barnen endast vistas en halv dag. Detta emedan heldagsbarnen på daghem enligt Stina Sandels uppvisar en påfallande trötthet. I övrigt hänvisar hon till att det finns för lite material om daghemsvistelsens inverkan på barnen för att man säkert skall våga uttala sig i någon riktning.

När Birgit Sunesson ställer den försåtliga frågan: "Men ni anser dock, att det finns det som talar för att daghem på heltid skulle skada barnen?" (Frågan är förstås satt i stor stil. Hur många läser mer än själva frågeställningen?) svarar Stina Sandels: "Det finns inga bevis för det." Att barnen visar dessa trötthetssymtom kan nämligen också bero på faktorer i hemmen. Många barn på daghem är barn till ensamma föräldrar i en svår situation, till föräldrar som ligger i skilsmässa osv. Det ynkliga antalet daghemspplatser gör ju att bara de allra värst ställda föräldrarna får in sina barn.

Stina Sandels rekommenderar som nämnts en kortare dag för barnen på daghemmen. Hon tänker sig en utbygg-

nad av lekskolorna till daghem, där barnen kunde vistas fem – sex timmar om dagen, vilket alltså förutsätter att modern har halvtidstjänst. (Varför just modern kan man fråga sig.) Ja, detta låter sig ju sägas. Men var hitta alla halvtidstjänsterna? Och är det på något sätt mera ekonomiskt att bygga ut lekskolorna, som nu i stockholmsområdet är så överfulla att de bara kan ta emot sexåringar än att bygga ut daghemmen? Leksolor, där barn vistas de föreslagna antalet timmar, måste ju ha samma service som daghemmen för samma åldersgrupper. Och var placerar man de riktigt små barnen?

I ett avsnitt antydes att inte heller alla mammor förmår ge barnen den värme och ömhet de behöver, vilket skulle vara ett litet argument för daghemmen. Men hemhjälperna då? Ja, de är som sagt undantagna diskussionen.

Det är svårt att komma någon vart i daghemsfrågan i det här landet. Och inte blir det lättare med sådana skrämsele rubriker och – frågor som presenteras i Husmodern av en ansvarslös journalist.

Gunnel Granlid.

En dag var vi på lunch hos Andrea och en annan inviterade på te till Fred och Frihet, i en liten men mycket intresserad krets. I Nigeria finns faktiskt en liten sektion av IKFF bildad vid ett besök av Signe Höjer och med Funmi som ordförande. För Drottningholm och Skansen med dess gamla allmogebyggnader, som mycket intresserade vår gäst, fanns också ett par vackra dagar. Men hennes längsta utflykt blev den till Oslo! En natt dit, en bräddfull dag och så en natt tillbaka! Nästa förmiddag försjönk hon i en engelsk roman från min hylla. Det var roligt att se henne läsa – hon gjorde det med in-

tensiteten hos den, som inte ofta får tid att leva i en diktad värld! Kanske var något av ro och stillhet just vad hon behövde efter en arbetsfylld och slitsam kongress, men det var skada, att ej flera fick tillfälle att träffa henne.

Vägen till Nigeria tar numera inte lång tid. Funmi flög från Arlanda en morgon kl. åtta och kom till Rom kl. tolv. En timme senare fortsatte hon med Afrikaplanet och var några timmar senare – tro mig eller inte – framme i Lagos, Västnigeria. Tyvärr har inte biljettpriset minskat i proportion till res tiden!

S. F.

MADAME TERROR

Vacker, grym, fanatisk, despotisk är madame Nuh, som står i centrum för de blodiga händelserna i Syd-Vietnam. Hon framstår som den onda ande som inspirerat den härskande regimens politik av förtryck och terror.

På sista tiden har dramatiska händelser riktat världens uppmärksamhet på Syd-Vietnam. Den ridå av tystnad som sedan tio år nödtorftigt dolt den verklighet av brödrakrig, förtryck och bitterhet, som råder i detta land har ryckts åt sidan. En buddistmunk lät bränna sig levande som protest mot den religiösa ofrihet, som diktatorn Ngo Dinh Diem

pålagt folket, en offerhandling som utspelade sig inför tusentals troende, som med fasa i ögon blev vittnen till en händelse, som skulle ge genljud över hela världen.

Andra liknande offer har följt, och sedan spred sig proteströrelsen. Befolkningens flertal är uddister (tolv miljoner av tretton miljoner invånare) och ett överskådligt antal samlades på torget framför diktatorspalatset för att utan ord kräva sin rätt att utöva sina fäders tro.

Studenter och professorer övergav skolor och lärosäten av solidaritet med de protesterande. Den religiösa protesten blev en politisk manifestation, som Ngo Dinh Diems polis inte tve-kade att undertrycka med den yttersta brutalitet. Arresteringar följde på arresteringar, medan man öppnade eld mot demonstranterna.

Och runt om i världen fylls man med fasa över ogärningarna. De anklagelser, som sedan årtal tillbaka riktats mot landets diktator Ngo Dinh Diem, har genom den senaste tidens händelser fått en särskild tyngd.

Ur tidningsarkiven har letats fram fotografier och dokumentariskt material, som bidragit till att klarlägga särdrag hos denna avskydda regim. Och bland de främsta ansvariga för regimen i Syd-Vietnam har man funnit också en kvinna: madame Nuh, diktatorns svägerska.

Denna kvinna har stigit upp till maktens tinnar på ovanligt kort tid. Allt som rör henne, hennes person, hennes härkomst, hennes förflutna, hennes gester, minspel och ord — allt har blivit föremål för publicitet.

Och det har om henne klart sagts ut att hon är landets verkliga härskarinnna, den som är mest ansvarig för förföljelserna mot buddisterna, för eldgivningen mot de vapenlösa människoskarorna. Det sägs om henne att hon anser sig ha fått en gudomlig kallelse att härska, en mission som med alla medel skall fullföljas.

Det är en motbjudande berömmelse hon fått, men det tycks inte på det minsta sätt bekymra den leende Madame, vars hånfulla och cyniska attityd till legenderna kring henne är väl känd.

För tjugu år sedan var hon en rik och vacker giftasvuxen ung flicka. Som sådan hade hon kanske kunnat hoppas på att bli nummer ett i någon feodalherres harem, eftersom Tran Le Xuan (hennes flicknamn) på den tiden var buddist och alltså accepterade polygamien (månggiftet). Men hon träffade en man, Ngo Dinh Nuh, och han var katolik.

Han var fascinerande, fanatisk och tillhörde en familj av politiker. Han var fiende till fransmännen, som då höll landet ockuperat, och han var dessutom hätsk antikommunist.

Utan tvekan omvände sig madame Nuh till katolicismen och antikommunismen. Dessa båda åskådningar, som inte har något gemensamt om man ser till deras läror, skulle i fortsättningen bli innehållet i madame Nuhs liv.

År 1954 gick det franska herraväldet i Indokina mot sitt slut. Efter många års blodiga strider kunde Vietnams folk hoppas på ett liv i fred och frihet. Men det internationella läget och det kalla kriget i världen var en väsentlig anledning till att en konstlad gräns drogs, vilken delade Vietnam i en nordlig och en sydlig del.

Fria val hade på några månader kunnat leda till en återförening av landet. Men de blev aldrig utlysta. I norra delen etablerades en kommunistisk regering. I södra delen tog den ärelystne Ngo Dinh Diem makten — med USA:s stöd — och han förklarade sig vilja förena Vietnam under sig för att göra det fritt från kommunisterna. Madame Nuhs chans hade kommit.

Hennes man, bror till Ngo Dinh Diem, utnämndes till polisminister (det viktigaste ämbetet i en diktatur). Madame Nuh fann sig plötsligt i den efterlängtda ställningen som Syd-Vietnams första dam, eftersom diktatorn själv var övertygad ungarl.

Hon började utöva en personlig makt i denna familj, som i sin tur härskade över hela Syd-Vietnam. Om hon hade varit

en kvinna med begränsade ambitioner, skulle hon ha nöjt sig med rollen som första dam. Men Tran Le Xuan var inte den typ som nöjde sig med att representera vid invigningar eller att vara värdinna i sin svägers hem. Inte heller ville hon ägna sig åt sina fyra barns uppfostran eller åt välgörenhetsarbete. Hon hade satt sitt mål mycket högre.

Hon ville bli en kvinna att räkna med, som hon också själv ofta sade. Hon skulle få många tillfällen i ett land, som just lämnat sju års kolonialkrig bakom sig. På alla samhällsområden fanns det utrymme för initiativ. Men madame Nuh, som bekände sig till tanken om emancipation och frigörelse för sitt lands kvinnor, tog initiativ av ett speciellt slag.

Hon ville för sin personliga del inte bara inta en jämbördig ställning med männen, dvs de inflytelserika männen i hennes egen familj, hon ville även överflygla dem. Om de förklarade att de var katoliker och antikommunister, så skulle hon i stället för att visa fredsvilja överträffa de manliga medlemmarna i familjen i hätsk antikommunism och fanatiskt katolskt nit.

Hon bildade en kvinnokår, beväpnade den och förklarade stridslustet att hennes flickor skulle stå i första ledet i det frontlösa kriget mot partisanerna, som i allt större antal opererade i landet. Det publicerades vid ett tillfälle i pressen ett foto av henne, när hon inspekterade ett förband av sina kvinnliga soldater som alltid leende och oklanderligt klädd med flor och vita handskar. Hon lancerade en "moralisk" kampanj mot den moderna dansen, främst mot tangon. Hon ansåg att nationens krafter borde inriktas på att nedkämpa partisanområdena och inte förödas på syndiga nöjen.

Hon förmädde sin sväger diktatorn att ta barnen från föräldrar, som misstänktes för sympatier med partisanerna, så

att barnen inte skulle utsättas för en eventuell kommunistisk uppfostran och påverkan av hednisk tro utan i stället bringas "sanningar" i statliga koncentrationsläger.

Buddismen förklarade hon skoningslöst krig. Under hennes ledning skulle enligt vad hon själv gjorde gällande Syd-Vietnam på kort tid bli ett katolskt land.

När buddistmunkarna i försvaret av sina religiösa friheter drevs till de yttersta av offer, var det bara hon som hade styrkan att förlöjliga dem genom att till en utländsk journalist säga:

"Dessa fanatiska buddistpräster, som beskriver sig själva som nationalister, har inte ens förstånd att uppträda som nationalister, för när de utomhusgrillar sig själva, använder de importerad bensin."

Man skulle inte ha kunnat tro att en kvinna kunde vara i stånd till sådan cynism. Och ändå förhåller det sig så. Det är alltså ingen överdrift att påstå att madame Nuh på sina spåda axlar bär en stor tyngd av grymhet.

När Syd-Vietnams härskarinna en gång under en resa i Europa mötte journalisterna, beskrev en av dem henne så här: "Vacker, fulländad, raffinerat elegant och i besittning av en järnvilja. Vi är säkra på att hon skulle kunna använda alla kvinnlighetens vapen för att nå sitt mål."

Och när man nu ser vad som händer i Vietnam, måste man erkänna att journalisten inte misstog sig. Det är bara det att madame Nuhs vapen ingenting har att göra med kvinnlighet. Fanatismen, oförsonligheten, ärelystnaden, grymheten är drag, som är gemensamma för alla diktatorer. I detta fall ryms dessa karaktärsdrag i en kvinnas hjärta, vilket gör dem ännu mera fränstötande.

ur

sången på båda sidor om floden

UTGIVNA I HANOI 1963
– NORDVIETNAMS
HUVUDSTAD.

Efter Vietnams befrielse från det franska kolonialväldet delades landet – Nordvietnam blev självständigt, Sydvietnam med huvudstaden Saigon togs om hand av USA. Blodiga och grymma strider pågår – men folket på båda sidor om den konstlade gränsen hoppas på Återföreningens Dag. Här en dikt av skalden Che Lan Vien.

De torterade dina bröder –
du teg.
De torterade dig –
du teg.
De torterade din mor –
du tänkte på alla andra som pinades.
De torterade dina barn –
då brast ditt lugn i ett skrik
och du stupade medvetlös
med en mörk blodfläck
på läpparna.

De nöjde sig inte –
du blev skjuten.
Du är död.
Dö d.
Men om natten
i mardrömmar
skall uslingarna väckas av
ditt skrik
och de vaknar –
deras samveten skall piskas
av tusen rapp.

Vi begravde dig
vid murens fot i vårt land –
i väntan på återföreningen
när mördarna skall betala
för sina brott.
Inga skrik mer
från dina läppar –
där skall leenden blomma!
inga gränser mer
på återföreningens dag –
i morgon.

Övers. Gunhild Tegen.

*vår intervju med Valentina Teresjkova
vid Kvinnornas Världskongress.*

rymden gör inga undantag för

— Jag föddes 1937 i en liten by som heter Maslennikovo, som är belägen ca 40 km från staden Jaroslav. Min far var traktorförare och min mor var mjölkerska. Min äldre syster och jag var helt små när vår far gick ut för att försvara vårt hemland. Min bror föddes efter att far hade farit till fronten — och de fick aldrig se varandra. Min mor var bara 26 år när hon blev änka med tre små barn att försörja och fostra upp. Hon genomlevde en mycket svår tid, men som alla änkor i vårt land fick hon hjälp och stöd av vår regering.

Så berättar Valentina Teresjkova om sig själv och sin familj. Hon gör det på ett enkelt och naturligt sätt och utan sentimentalitet. Det behövs inga stora ord. Men när man sitter där och lyssnar känner man att där finns en stark och varm underton av kärlek — inte bara till modern och de närmaste — utan till hela folket och landet.

— 1945 flyttade vi till Jaroslav där vi hade släktingar, fortsätter Valentina sin berättelse. Mor började arbeta vid textiltfabriken "Krasny Perekop" och vi barn gick i skolan. När jag hade slutat skolan började jag arbeta i samma fabriek. Jag skaffade mig yrkesutbildning och efter mitt fjärde år vid textilskolan blev jag biträdande förman vid fabriken.

Gagarin gav impulsen

Jag älskade att läsa böcker om flygare och 1959 började jag själv träna fallskärmshopp. Jag var också med i en amatörörkester. Ganska snart efter det jag slutat vid textilskolan hedrade mig fabriken Komsomolorganisation med att välja mig till sin sekreterare.

Hur väl minns jag inte den dagen då partisekreteraren kom inrusande på ett komsomolmöte med orden: "En människa i rymden! Juri Gagarin, en sovjetmänniska i rymden!" Jag kan knappast

berätta hur upphetsade och glada vi var!

Efter de rymdfärder som genomfördes av Gagarin och Titov började jag själv drömma om att bli en kosmonaut. Och här är jag nu, ett levande bevis för att i vårt land är inget mål för högt.

— Berätta för oss hur kosmonauter tränas. Är träningsprogrammet detsamma för kvinnor och män? Vilka fysiska och moraliska egenskaper fordrar man av kandidaterna? Och hur anpassar sig den kvinnliga organismen till strapatserna under en rymdfärd?

— Perfekt hälsa och psykisk lämplighet är grundläggande förutsättningar för en kosmonaut, säger Valentina och

fortsätter: — Det medicinska urvalet av kandidater är verkligen mycket strängt. Och träningskurserna är självklart desamma för både kvinnor och män. Rymden tillåter inga undantag för det "svagare" könet.

**Nu är det bevisat:
kvinnan lika bra som mannen**

Vi får teoretisk undervisning som inkluderar studiet av raket- och rymdteknologi. En del av den fysiska träningen äger rum i s. k. tysta kammare och i centrifuger. Organismens reaktioner inför överbelastningen är en mycket stor faktor som noga studeras. På tal om

det "svagare" könet

överbelastningen, så var den lättare att tåla under själva färden än under markträningen. Man får också genomgå en särskild kurs i manövrering av ett rymdskepp.

Min färd i rymden bevisade klart att den kvinnliga organismen kan anpassa sig till förhållandena i rymden lika väl som den manliga. Jag vågar inte säga att kvinnans organism klarar sig *bättre* än männens — detta för att inte förnärma männen.

Rymdfärden ingen vanlig nöjestrupp

Beträffande de moraliska kvaliteter som fordras av en kosmonaut, så är det först och främst en stark natur, viljekraft och beslutsamhet. En rymdfärd är ingen vanlig nöjestrupp. Det är ett svårt och ansvarsfullt företag, som kräver stor energi, kunskaper, skicklighet och styrka.

— Vilka personliga motiv var de avgörande för beslutet att slå in på kosmonautens bana?

— Jag hade en brinnande önskan att ge mitt bidrag till kommunismens uppbygge, till mänsklighetens ljusa framtid, att mitt arbete också skulle bli en del av sovjetfolkets skapande strävanden.

Ett skepp skapat av genier

— Hur kändes det under färden i rymden?

— Naturligtvis var jag väldigt spänd inför uppskjutningen, men det var en spänning som man känner inför en sportslig bedrift vilken som helst. Jag var inte ett dugg rädd. Jag hade gått igenom det hela känslomässigt när min rymdbroder Valeri Bykovsky startade sin färd. Faktum är att jag var angelägen att fortast möjligt bli bekant med detta underbara rymdskepp som skapats

av genier bland Sovjets formgivare, ingenjörer, tekniker, vetenskapare och arbetare.

Det första jag gjorde när jag kom ombord på Vostok 6 var att kontrollera utrustningen och upprätta radiokontakt med jorden. Skeppet startade lugnt och jämt. Till en början kände jag inte någon överbelastning, men den ökade gradvis. Övergången till viktlösheten var jämn och jag upplevde inga obehagliga sensationer. Tvärtom gav den mig en känsla av lätthet, av glädje, skulle jag vilja säga. Inte för ett ögonblick kända jag mig ensam eller deprimerad. Jag var ju i kontakt med jorden hela tiden.

Jag kan knappast finna ord för att uttrycka vad jag kände när Nikita Chrusjtjev talade med mig. Han önskade mig en god färd och en bra landning och var så varm och faderlig. Sedan var det ju ändlösa gratulationer från mina landsmän och från delegaterna vid Kvinnornas Världskongress som just började anlända till Moskva och dessutom täta samtal med Valeri. Mitt intensiva arbetsprogram höll mig hela tiden sysselsatt. Min färd hade planerats till tjugofyra timmar, men jag kände mig så bra och de medicinska observationerna var så tillfredsställande att färden utsträcktes till tjugosex timmar.

— Spekulationerna i västerländsk press om att färden skulle vara i sex dygn, men att skeppet fick lov att tas ner tidigare, var alltså inte riktiga?

— Det är en ren och skär lögn, något annat kan jag inte säga.

Ett underbart panorama

— Låt mig berätta för er, säger Valentina, om det underbara panorama som möter en rymdfarare. Till en början var det inte alls mulet och fälten och de mörkgröna skogarna var klart synliga. När jag gick in i jordens egen

skugga möttes jag av en egendomlig syn. Jag kan alltså se den. Först var det en ljusblå strimma, sedan den ljus orangefärgade horisonten. Färgerna växlade gradvis från ljusgrönt till ljus gult och till blått igen och allt mot den svarta bakgrunden. Stjärnorna såg ut som de gör från jorden. Och ljusen från de stora städerna på jorden strålade som stjärnor om natten.

När jag arbetade med kontrollen av mitt rymdskepp kände jag mig hänförd över att jag — en kvinna — kunde be- tvinga ett så komplicerat maskineri att det reagerade på en lätt beröring av min hand.

Planetfärder i en nära framtid

— Hur ser planerna ut för framtiden?

— Min dröm har gått i uppfyllelse.

Jag har blivit kosmonaut. Om mitt land finner det nödvändigt kommer jag gladeligen att återvända till mitt arbete i textilfabriken. Men jag skulle naturligtvis helst vilja ägna mitt liv åt utforskningen av den yttre rymden och dess utnyttjande för fredliga ändamål och för mänsklighetens bästa. Och jag önskar innerligt att få fara till andra planeter. Jag betraktar sådana färder inte bara som möjliga utan jag är övertygad om att de kommer att äga rum inom en inte avlägsen framtid. Och då vill jag gärna vara med.

Visst ska jag gifta mig

Nu kommer jag emellertid att fortsätta att studera för att skaffa mig större kunskaper. Och naturligtvis kommer jag en dag att gifta mig och skaffa mig en familj — en riktig kosmisk familj! Jag är kvinna och ingenting kvinnligt är mig främmande, säger Valja till slut.

B. J.

TRIUMF

Av Margit Kaffka

Å, hur avlägsen, hur långt borta i ett disigt töcken den verkade, den tid då jag sist hade varit på denna plats! Jag tror inte jag var mer än fjorton år den gången. Efter att så huvudstupa och med en så halsbrytande fart ha kastat mig ut i livet, hade jag för ett ögonblick rivits ut ur dess vanvettiga virveldans. På grund av ett försenat tåg hade jag mot min vilja hamnat här ett par timmar, och i den opalglänsande grå morgonen strövade jag omkring i min barndoms stad.

Vi kände igen varandra. Vid hörnet av den stora kyrkan grep jag med bägge händerna tag i min hatt, ty blåsten — den ostyriga, vettvilliga och oberäkneliga blåsten — grabbade tag i den, precis likadant som den gjort i gamla dagar då jag som skolflicka svängde runt detta hörn. Jag letade efter spår från mina fotsteg den gången, men vinden har plånat ut dem många gånger om. Så illa den hade behandlat mig ibland! Som den kunde ta tag i min axelväska och slänga uppsatsbokens lösa blad mot kyrkväggen medan de andra flickorna — mina klasskamrater — stod på andra sidan gatan och skrottade! Jag minns dem: de var elaka, fulla av hat och hån — dessa långbenta flickor i blus och kort kjol bar i sina hjärtan all den ondska en kvinna kan hysa inför en annan. De tyckte inte om mig för att jag alltid blev nummer ett och fick guldmedalj vid examen, fast de alltid brukade hänga kring mig när jag gick in i Matolscys speceributik borta i Kisvizgatan.

Jag tyckte jag måste gå och se efter om den lilla butiken ännu fanns kvar — de brukade sälja stora underbara karameller till en penny stycket, genomskinliga hönor, röda elefanter, spädbarn i mors armar, bröstsocker. Ja, bröstsocker och chokladkulor: så frestande härliga och samtidigt ett medel att muta med och tecken på social ställning i detta besynnerliga skolflickssamhälle. Ordningssmannen skrev inte mitt namn

på tavlan och min bänkkamrat rabblade tre rader för mig i utbyte mot lika många karameller. Jag måste ha varit tio år den gången. Vår skola — nu hade ett tvåvånings vårdshus eller något annat i den stilen kommit i dess ställe.

Jag var tio år gammal och hade just kommit hem från en klosterskola där jag varit i tre år — tyngd av de sjukliga och livliga fantasier som ett barn med en liten skröplig kropp har. Där hade jag aldrig sett strålende gult solsken, vildblommor eller en riktig levande hund. Det måste ha varit orsaken till att jag var så olik andra barn.

Jag gick nerför Mogyegatan.

Hur gick jag egentligen den gången. Jag antar att mitt sätt att gå också var bedrävligt slarvigt — jag var medveten om det men kunde inte göra något åt det. Jag brukade släpa skolväskan efter mig, och rätt som det var snubblade mina stora slitna skor i gatans kullerstenar. Jag stirrade alltid rätt ner och glömde hälsa på mina mostrar och faster. Det var alltid stora och allvarliga tankar som upptog min lilla hjärna.

Av och till när jag gick på gatan upptäckte jag att mina kvinnliga släktingar följde mig med tårfyllda ögon bakom persiennerna, och jag kunde höra dem sucka: "Vad skulle hennes stackars far ha sagt om han kunnat se henne!" Å, min stackars far, han kunde nog inte se sin lilla dotter, han sov under en sten med förgyllda bokstäver in till gallerporten på kyrkogården. När han dog skickade de bort mig, och när jag kom tillbaka hade jag fått en ny far och två små söta systrar.

Kanske var det inte bara klostrets skull, jag var kanske född sådan. När jag var tolv år kunde jag ännu inte klockan och kunde inte skilja på klockspel och begravningsklockors klämt, eller en kopparslant från ett guldmynt. Samtidigt skrev jag en uppsats om "Medelålderns skräväsens" och riddarorden som "väckte uppseende", och jag blev

formligen höjd till skyarna av läraren. Det var då vårt familjeråd beslutade att komma vad som komma skall och kosta vad det ville, så skulle jag fortsätta i skolan. Från femte klassen skulle jag flyttas över till den högre skolan, fortsätta studierna och senare förtjäna mitt eget livebröd, för jag var ful och det var inte troligt att någon man någonsin skulle finna på att vilja gifta sig med mig.

Just då var jag inte det ringaste orolig inför dessa framtidsutsikter.

Det plågade mig inte heller senare, då jag började drömma. Utvändigt var barnet en enda stor tragikomisk hjälplöshet, men invändigt hade hon ett mycket mottagligt sinne och en livlig, stark och underhållande fantasi. Min första dröm rörde sig om en docka som kunde gå och tala. På den tiden brukade jag ännu leka — alltid med mig själv. Senare var jag lokomotivförare på några timmerstockar i trädgården, därefter var jag slottsfru på terrassen där jag inredde och möblerade ett rum med rester av gamla skärmar, en trasig strykfilt och en pall. Jag var alltid den som hade ledningen, mittpunkten i intrigen, och passagerarna, slaverna och de uppvaktande damerna — de var allesamman osynliga väsen av luft som alltid tänkte och ville det jag tänkte och önskade.

Jag behövde bara gå ner över Casinoallén för att komma till vår gata, Könyökutca, där vi bodde på den tiden. Jag undrade över om jag skulle hitta huset, den gamle postmästarens stora verandahus i sten, där ett litet rum som vette mot gårdsplanen skulle komma att hölja in mig i dristiga, nervösa, absurda och underbara visioner. Kärlek! Jag skulle komma till att föreställa mig en eller annan farofull och vanskelig situation och i fantasin utarbeta historien i minsta detalj — hjälten (den okände) — och allt det där som var så vanvettigt ljuvligt. Det är idiotiskt av mig och jag skäms förfärligt, men jag känner nu att jag kunde gå dit och börja på det alltsamma igen — omgiven av brinnande, självuppofterande kärlek, denne starke och samtidigt självutplånande, denne onde och oändligt ömme mannen — hela den paradisiska förtrollningen — som jag aldrig, aldrig har mött! Å, det är något mera än ord kan uttrycka!

Skönt att jag gick hit. Huset var fortfarande sådant som det var i gamla dagar, bara murgrönsbladen kring lusthuset hade vissnat, och det verkade inte som om den nuvarande hyresgästen höll så rent som mor hade gjort. I verkligheten såg huset mera urblekt, mera obetydligt och fallfärdigt ut än det hade gjort. Ja, det skulle vara härligt att börja på de gamla drömmarna igen, om bara inte verkligheten satte pinnar i hjulet!

Jag var fjorton år då den första första gången satte pinnar i hjulet. Min gudmor hade funnit ut att jag måste försöka bli "flott" på ett eller annat sätt. Herr Alányi, dansläraren, var händelsevis i staden just då för att sätta i gång en danskurs, och till födelsedagspresent anmälde gudmor mig.

Jag mottog presenten mycket motvilligt, och jag tjurade när vi gick till den första lektionen. Det är ingen småsak det att strutta och vackla omkring i styva och trånga skor i två timmar, med examen lätt inpå sig och fullt av läxor väntande hemma. Dessutom var jag ful, i varje fall var alla överens om det, och dessa pojkvalpar med vattenkammat hår och svettiga händer passade inte in bland mina drömmars osynliga hjältar. Där fanns ett par större stiliga skolpojkar bland dem och den blonda Irèn, min ärkefiende i skolan, en flicka som fått underkänt i tre ämnen men som hade trettiofyra klänningar enligt vad hon själv sade, valsade omkring med dem. De hade det trevligt, de fnissade och var flotta och duktiga allesamman, medan jag blev stående mitt ibland dem och kände mig bortkommen och pinad och stum av förvåning över att mina klasskamrater levde ett annat liv, högt ovan ränteräkning och riddarordnar — ett muntert, leende, festligt liv som var förvirrande ovanför mig. De brukade gå och driva på gatorna efter skolans slut och bli bekanta med pojkarna, upplevde små förälskelser och var "fantastiskt och vidunderligt flotta". Vilken mängd av småskvaller och vilken jargong som jag aldrig känt till. Jag hade blivit van vid den stolta känslan av att vara den bästa i klassen. Men här — hur vågade jag komma hit? Detta var deras jaktmark, och här tog de hämnd på mig. Irèn brukade ge mig goda råd med hånfull, nedlåtande välvilja — tämligen högljutt. (Och så som jag hemlighällit att jag skrev hemmaläxor åt henne!) Och jag slet och räknade steg — bara det hela snart vore över! När det var damernas dans gick jag aldrig bort till någon av pojkarna och bjöd upp, inte för mitt liv kunde jag. Jag var skamsen och blundade när dansläraren tog mig i handen och förde mig bort till en av dem.

Jag minns dansläraren, han måste ha varit en snäll och livlig gammal bohem. Han var också fäktmästare och musiker — han undervisade också mor och av den anledningen brukade han alltid dricka te hos oss. Med skämtsamt välvilja låtsade han som om han var förtrivlad för min skull, men till föga nytta. Jag var sjuk och trött på dansandet och skolkade så fort jag kunde.

Hur det än var så gjorde turerna mig sömning och czardasen tröttade mig, så jag brukade säga — utan att ange något skäl för det — att "jag vill inte dansa",

eller helt enkelt: "jag tycker inte om det". Ingen hade upplyst mig om att detta var kränkande, förnärmande och ett dåligt uppförande — fast kanske det aldrig blir sagt rätt ut till en liten flicka, man väntar i stället att kvicka och vakna flickor begriper det själva. Jag gjorde det inte. Senare blev det nästan omöjligt för mig att få någon att dansa med utan herr Alányis inblandning, och jag kunde till slut sitta alldeles stilla vid fönstret och se ut på de drivande molnen i sommarkvällen hela timmar igenom. Jag hörde inte ens klockans tickande eller de hosa kommandoorden,

I klosterscholan — där hade jag aldrig sett strålande gult solsken, vildblommor eller en riktig levande hund...

fötternas klappande eller de dansandes hånfulla skratt bakom min rygg.

Jag var bara medveten om det när blint, glödande hat steg upp inom mig. Jag tror att mina klasskamrater hade något att göra med det (för Irèn hade trots allt fått underkänt i tre ämnen) — plötsligt kunde flickorna och pojkarna sticka huvudena ihop och jag hörde att pojkarna med hög röst svor hämnd, och så växlade de föraktfulla ögonkast varje gång jag ville säga något till dem. Med ett gick det upp för mig att något var i görningen.

Plötsligt blev Irèn osedvanligt vänlig mot mig. Hon kom bort till mig i skolan och leende och skrytsamt talade hon om den fantastiska sak som var hundra gånger viktigare än någon dum examen: det var bara en vecka kvar tills balen skulle gå av stapeln, och hon var redan uppbjuden till varenda dans. "Balén!" "Balén!" gav genljudd i korridorerna och i de stora väggarna som var täckta av kartor. Jag blev själv nästan smittad av flickornas muntra och

febrila förberedelser, när allt som i en blixt stod klart för mig, jag vet inte vilket ord eller leende som var orsaken till det. Jag fattade den fulla ohyggligheten i det som man kokat ihop mot mig — denna flock av flåsande, ansvarslösa och skrattlystna flickor hade bestämt sig för att ta hämnd för min nedlåtande, provocerande vänlighet, för min duktighet i skolan, och pojkarna var, med de väldiga möjligheter till hat som finns i unga hjärtan, med på komplotten. Det var beslutat att jag inte skulle dansa ett enda steg på balen. Detta var förfärligt! Inte en enda pojke skulle be

mig om en dans och jag skulle komma att bli sittande hela kvällen.

Jag var förfärligt uppskakat men jag vågade inte säga något om det hemma. Min nya klänning — en liten klänning av blå batist (jag hittade just häromdagen en bit av den) — var färdig. Det var också solfjädern som skulle användas i en bedärande liten gavott — ett solnummer som skulle dansas av fyra par, och gamle Alányi hade varit så snäll att välja ut mig till det. Jag *tyckte om* den dansen, trots allt, och jag hade på känn att jag inte dansat den så dåligt. Gode gamle Alányi hade fortfarande för vana att varje dag dricka te hos oss.

Och tiden gick. De grå dagarnas små viktiga sensationer blev oklara, för nu var det bara två dagar kvar tills jag skulle igenom mitt livs första stora prövning, den hjärtslitande, olyckliga bitterheten som måste komma. A, vad jag önskade att jag kunde bli allvarligt sjuk! Jag grät en hel del de dagarna. Klänningen var påtagen och de ordnade några få små lockar av mitt hår i

Forts å sid. 18

nu startar SKV:s jubileums- kampanj

för

- ★ nya medlemmar
- ★ ökade tidningsupplagor
- ★ pengar till förbundet

Den 15 oktober gick startskottet för SKV:s kongresskampanj. Varje medlem är nu inställd för att göra en insats för att bygga ut vårt förbund, stärka dess ekonomi och få dess tidning spridd i allt vidare kretsar.

Distrikten har preciserat sina målsättningar i kampanjen. För samtliga gäller att de mål som ställts upp är fullt genomförbara och i många fall utan varje tvivel kommer att överskridas. Det som krävs är helhjärtad insats från medlemmarnas sida, ledning och kontroll från distriktstyrelsernas sida.

Kampen distrikten emellan går om vem som vid kongressen i maj nästa år skall hemföra förbundets vandringsfana, som f. n. befinner sig i Norrbottensdistriktets ägo. I vår tidning kommer vi att följa kampanjresultaten noga.

Det är inte bara en kongresskampanj det är frågan om. Det är ett jubileum som skall celebreras nästa vår: vårt förbunds 50-åriga tillvaro. Det ger en särskild betydelse och tyngd inte bara åt kongressen, som äger rum i Göteborg den 2-3 maj, utan åt allt vårt arbete instundande vinter och vår.

När förbundet år 1931 bytte ut namnet Frisinnade Kvinnors Riksförbund mot Svenska Kvinnors Vänsterförbund hade beslutet föregåtts av långa och ingående diskussioner. Vår oförgätliga vän Elisabeth Tamm, en av förbundets stiftare och ända till sin bortgång 1958 en av de drivande krafterna inom dess centrala ledning, fastslog vid det tillfället att har man svårigheter löser man dem inte genom tillbakagång utan "genom framåtskridande och utveckling".

Framåtskridande och utveckling — det är det man alltid måste sikta på. Och det är lösenordet för vår kongresskampanj. Alltså: *alla i arbete för vårt förbund och för vår tidning!*

skolboks- bekymmer

Första skoldagen kom familjens gymnasist hem med en lång lista på de böcker, som skulle införskaffas för läsåret. Hon fick pengar för att köpa dessa böcker och därmed trodde vi det var klart. Men där bedrog vi oss. Alla böckerna fanns inte att få i staden (Sundbyberg) och inte heller i Stockholm, trots att hela familjen var engagerad för att få tag i dem. Till slut satte jag mig vid telefon och ringde runt till stadens bokhandlare, till speciella affärer som tillhandahåller skolböcker, ja till och med till Överstyrelsen för yrkesundervisningen. Så småningom lyckades vi anskaffa alla böcker utom en — "Regler och råd rörande maskinritningars utförande" — som fortfarande den 10 oktober icke finns att köpa i Stockholm med omnejd. Boken är slut från förlaget och skall nytryckas.

När man upplevt detta ifråga om skolböcker, ställer man sig osökt frågan: Skall det vara nödvändigt och är det ändamålsenligt att varje elev själv köper in sina skolböcker? Om man bortser från all den tid det tar för varje elev — i början av läsåret är det nämligen långa köer i de affärer som för skolböcker — kan man ifrågasätta om det är klokt att inte eleverna från början har alla de böcker de behöver för sin skolgång. Säkert blir de första dagarnas lektioner lidande på detta förhållande och det kan ju knappast främja studieresultatet. Nog borde man finna någon form för centrala bokinköp vid skolorna.

Birgit Johansson

Har Ni klädproblem?

låt Carlboms 10 KONTO lösa dem

Gör så här

Vik en "provningsdag" för CARLBOMS. Ur vår stora sortering av Herr- och Damkonfektion samt ekipering kan Ni välja allt från slipsar till damkappor.

Antag att Ni behöver handla för 600:—. Då räcker 200:— som handpenning. Resterande 400:— delas upp på 10 mån. Således 40:— per månadsbetalning. Kontantpriser utan räntor och tillägg!

Carlboms 10-konto är en sund kreditform

skapad av det förtroende vi hyser för varje enskild kund. Ingen enda av våra 1.000-tals kunder har svikit detta förtroende och vi sviker aldrig en kund!

Carlboms

Tel. växel 34 04 90

Dam- och Herrkläder. **KARLBERGSVÄG. 40**
Herrkläder och Damkappor **DROTTNINGGAT. 32**

Måndagsöppet till kl. 20.

Filial i ESKILSTUNA: DROTTNINGGATAN 16

om sparbössegiven

Att vara fattig är ingen skam, heter det. Och det får vi ju vara tacksamma för, de flesta av oss. Bland de som inte är fattiga lär det heta att "pengar talar man inte om — det är något som man *har*". Men har man dem inte får man hoppas att det heller inte är någon skam att tala om dem? Och det tänker vi alltså göra nu.

Vi ska tala om vår "sparbössegiv". Den startade litet trevande på senvintern i år och har ännu inte slagit riktigt igenom, som det hette i Trosa om ransoneringskort. Det hoppas vi emellertid att den ska göra nu, för den ingår som en viktig del i vår kampanj inför jubileumskongressen nästa vår.

Vad den går ut på? Att det i varje SKV-medlems hem ska finnas en sparbössa (förbundet tillhandahåller sådana) och att den ska matas med minst en 25-öring i veckan. Tömning två gånger om året — på vårkanten och vid lussetid i december — då alla sparbössorna inom en avdelning tömnes på sitt innehåll i en enda hög, varpå slantarna räknas samman och sätts in på förbundets postgiro.

Är nu detta nödvändigt, frågar ni kanske. Ja, det är det. Det är nödvändigt att förbundet skaffar sig en stabilare ekonomi och det kan bara ske genom medlemmarnas samlade insatser. Och vi tror att för de flesta spelar en 25-öring i veckan ingen större roll — men samlade utgör de 25-öringarna en god ekonomisk grund för förbundet.

Finns det överhuvud taget några ideella rörelser som klarar sin ekonomi utan några ekonomiska offer från medlemmarnas sida? Vi känner i varje fall inte till några sådana. Och vi inbillar oss att just detta ekonomiska småsparande för en god sak tilltalar kvinnorna med deras utpräglade respekt för de små slantarnas betydelse, en respekt de genom generationer förvärvat sig i umgänget med magra hushållskassor...

Även om formen för ekonomiseringen tycks ny är det dock inget nytt i vårt förbund att pengar måste skaffas för att verksamheten ska kunna bedrivas. I sitt material "Ur SKV:s historia" berättar vår ordförande, dr Andrea Andreen, från ett sammanträde med de ledande krafterna inom förbundet i oktober 1921 — då man beslöt bygga ut förbundet och ge det en fastare organisation — att "ekonomin ordnades genom en garantisumma på 10.000 kr. om året under tre år (Göteborg t. ex. bidrog med 2.000 kr. om året)".

10.000 kr. om året — i 1921 års penningvärde!

"Sparbössegiven" har som sagt bara så sakteliga kommit i gång. På våren var det endast 14 avdelningar som startat och som redovisade resultat. De hade själva ordnat med sparbössor — först i maj blev förbundets egna sparbössor klara och kunde börja distribueras.

De 14 avdelningarna redovisade sammanlagt kr. 1.050: 27 enligt följande: Ljusdal 73: 50, Kalix 42: 19, Koskullskulle 32: 50, Luleå 217: —, Nyliden-Slagnäs 31: 04, Skövde 78: —, Västervik 60: —, Bromma (Sthlm) 101: 38, Hägersten (Sthlm) 38: —, Solna 100: 10, Sundbyberg 128: 51, Södertälje 72: 55, Borås 45: 50 och Örebro 30: —. Och i dag, då detta skrivs, har avdelningen i Huddinge-Stuvsta redovisat resultatet av sin första sparbössetömning: kr. 101: 73!

Nästa redovisning — i januarinumret 1964 — kommer att visa resultaten från bösstömningarna vid de festliga avdelningsmötena omkring Lucia. Ska vi tippa att det blir en vacker julklapp till förbundets kassa — som väl inte precis skäms för att den är fattig men nödvändigt behöver alla förbundsmedlemmars stöd!

V. S.

bomber mot neger- barn

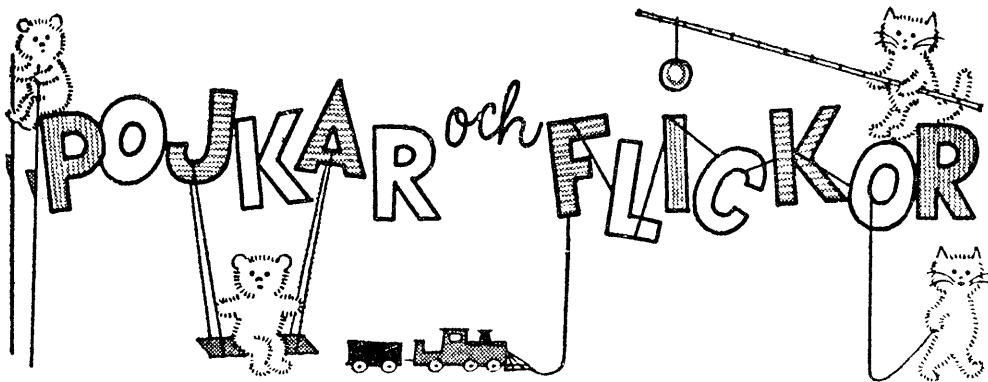

Ett av kyrkfönstren, som totalt förstördes av explosionstrycket.

Överväldigad av sorg och smärta bröt den amerikanska modern vanmäktigt samman under begravningsakten i baptistkyrkan i Birmingham (USA). En prästman fångade upp henne. Hennes dotter och tre andra små flickor hade på ett fasansfullt sätt dödats vid bombattentatet, som förövades av vita rasfanatiker den 15 september under gudstjänsten i en av negerernas kyrkor.

Nästan varje dag sker det i sydstaterna liknande förbrytelser: En 13-årig pojke blev nedskjuten på öppen gata av en förbicyklande man. En 16-årig skolpojke blev mördad av en omänsklig polis...

President Kennedy säger sig vilja försvara friheten i hela världen, men kan inte säkra frihet och liv åt medborgare i det egna landet! Den förtryckta negerbefolkningen kämpar vidare tills frihet och människovärde inte längre är bara fraser.

fölungen

Av Harry Iseborg

När Lilian var på landet hände sig en dag att en fölunge sprang bort. Hon såg när den lilla hästen smet ut genom en öppnad grind i hagen, där hästarna höll till.

Hon stängde genast grinden, för att de andra hästarna inte skulle slippa ut. Därpå skyndade hon upp till bondgården, för att tala om det där om fölet.

Ingen var hemma i huset, alla var ute på körslor. Då sprang hon till nästa gård, som var skogsvaktarns. Här mötte hon den långhåriga vallhunden Raggen.

— Du, Raggen, roppade hon. Du måste hjälpa till så att vi får hem fölet igen!

Men Raggen tyckes inte förstå. Han svansade runt Lilian och ville leka. Då kom Erik, skogsvaktarens pojke.

Flickan talade om att fölungen sprungit bort.

— Då går vi och fångar den, sa Erik. Kom, Raggen!

— Jag tror att den sprang utåt gården därborta, sa Lilian och pekade.

— Först går vi till hagen, förklarade Erik bestämt medan de gick.

— Vad ska vi där att göra, protesterade hon. — Där finns väl ingen fölunge.

— Vänta och se, sa Erik. Han var inte särskilt pratsam av sig.

Så gick de då med raska steg efter den smala stigen som vindlade sig fram genom högt gräs. Det doftade sommar, hundlokorna var så höga att de nådde Lilian över huvudet. Himmelen var blå.

Vid hagens grind sa Erik till sin hund att han skulle söka. Då sökte Raggen. Han sökte åt alla håll, men fann inget särskilt. Han återvände till Erik och ställde sig framför honom med undrande uppsyn. Den yviga svansen viftade sakta och frågande.

— Åt vilket håll sprang han? ville nu Erik veta.

Lilian pekade på nytt. Hon tänkte att det där med att gå till hagen var ett dumt påhitt. Det kunde man ju se, att

Raggen inte kunde finna nån fölunge där.

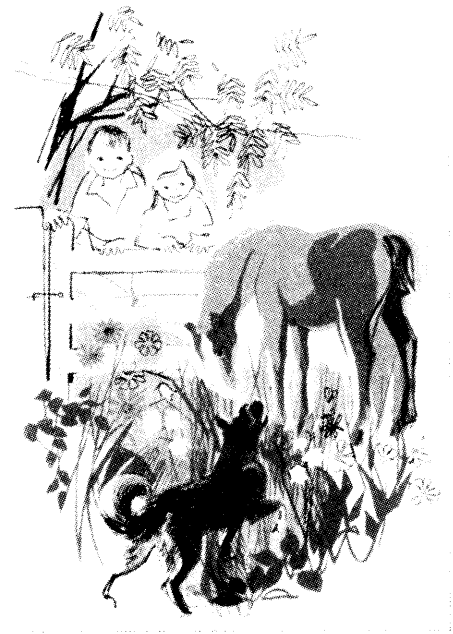
Men en stund senare var hon inte så säker längre. Raggen fick upp ett spår när de gått ett stycke. Så snart han hittat spåret började han öka takten, småspringa än hit än dit. Slutligen satte han av över fälten.

— Vi går upp på höjden där och ser efter, sa Erik.

De sprang upp på höjden och blickade ut över de vida fälten. Raggen sågs i full fart ränna i väg över de gröna och bruna åkrarna därute.

Plötsligt såg de fölungen. Han var rätt långt borta, men de kunde se att han stannat upp i sitt lopp och nu betade i lugn och ro. Någon hund tycktes inte bekymra honom.

Bortom stället där fölungen stod var ett område av lövskog, som sträckte sig snett över fälten ända fram och förbi beteshagen, där de andra hästarna höll till.

— Tror du Raggen kan fånga honom? sa Lilian.

— Han får väl försöka, sa Erik.

Nu lyfte fölungen huvudet och tittade mot hunden, som närmade sig. Han dansade runt ett par varv, slog bakut och satte av mot lövskogen, så att grästorvor yrde om hovarna. I nästa minut var hund och häst borta i lövskogen och syntes inte mera.

Hur länge barnen väntade visste de inte själva. Men så länge var det i alla fall att båda misströstade.

— Tänk, utbrast Lilian — tänk, om också hunden är borta. Vad ska dina föräldrar då säga, tror du?

Pojken teg. Han såg skuldmedveten ut. Men så morskade han upp sig.

— Raggen brukar inte ge sig, mumlade han.

Lilian öppnade munnen för att säga något sorgligt. Men så slöt hon den tvärt och lyssnade. Var det inte hundskall hon hörde?

— Från hagen, skrek Erik till — kom!

Två minuter senare stod de båda barnen flämtande vid hagens grind. Men före dem stod där fölungen och Raggen. Vallhunden skällde och nafsade fölungen i benen, så snart den gjorde ett försök att lämna platsen.

Erik och Lilian drog upp grinden och föste in fölungen, som gnäggade och ystert krumbuktande sprang in bland hästarna.

Efteråt förklarade Erik att Raggen jagat fölungen genom lövskogen. Det var därför de inte kunnat märka när djuren kommit tillbaka till grinden.

— Vad Raggen är klok, sa Lilian och smekte valhundens päls.

Och sakta vandrade de tre vännerna uppåt gårdarna för att berätta om fölungen och Raggen.

Rättelse:

Genom ett ombrytningsfel i föregående nummer blev näst sista stycket i artikeln om Kvinnornas Världskongress i Moskva något svårförståeligt. Den rätta formuleringen skall vara:

Vid kongressens avslutning antogs en appell till världens kvinnor. Den antogs med endast två röster emot — det var delegationerna från Kina och Albanien som beklagligt nog inte ansåg sig kunna godkänna den. Trots den malört, som på detta sätt blandades i glädjens bägare, formade sig kongressen till en entusiastisk fest med hyllningar för madame Cotton, långvariga applåder och sånger. En skog av uppsträckta, sammanflätade kvinnohänder symboliserade kvinnornas starka vilja att försvara freden och avvärja en kärnvapenkatastrof.

med SKV i österled

Det är en egendomlig sak att sitta på 8.000 meters höjd i ett modernt reoplan och se det ryska låglandet långt, långt därnere, det gröna landet mellan Leningrad och Moskva. Inte därför att höjden är svindlande eller för att farten nästan är ofattbar utan för att man plötsligt i detta modernaste av alla transportmedel tänker på vikingarna, som kanske just därnere på den klarblå floden, som häruppiifrån bara ser ut som ett karttecken, stakade fram sina båtar på väg in mot okända trakter.

Vi var alltså på väg mot Moskva, en grupp om närmare 40 personer, som anmält sig till SKV:s turistresa till Sovjetunionen. Resan mellan Moskva och Leningrad tar knappt två timmar, och att flyga är lika billigt som att åka tåg, vilket förklarar den livliga trafiken på flygplatserna, där man möter ett brokigt myller av människor av alla slag i alla tänkbara kostymeringar.

— Ni västerlänningar är alla klädda på samma sätt, sa en ryss till mig. Men vi ryssar är individualister. Vi klär oss som vi vill. Se bara!

Och jag såg på strömmen av människor och fick motvilligt ge honom rätt. Men tröstade mig med att vi hade bättre kvaliteter i våra konfektions-sydda.

Moskva är en stor stad. Ett par timmars vandring på de breda stråken gör en dödstrött. Och kom inte och påstå att det inte finns bilar. De är alldeles tillräckligt många, tyckte jag, då jag försökte komma underfund med deras trafiklssystem, som inte är alldeles samma som vårt.

Kanske det inte var så mycket det jag fick se, som själva stämningen som fascinerade mig. En kväll på väg från kongresspalatset i Kreml, där KDV:s kongress hölls, hörde jag — just då jag passerade genom en av portarna — den berömda klockan. Framför mig, på Röda Torget såg jag en gumma i svarta stövlar och vida kjolar ta några folkdanssteg och jag kände svaga dofter från blommorna utanför Lenins mausoleum. Under en förlätnad sekund upplevde jag något av det svärfångade ryska, det som strömmar som undertoner genom Tjajkovskijs musik, genom Tolstojs romaner och Pusjkins dikter.

Sedan, under besöket i skattkammaren där Boris Godonovs krona och Katarina den andras kröningsdräkt verk-

ligen gav en föreställning om den "barbariska prakt" som de forna tsarerna omgav sig med, förstärktes denna min känsla av att jag på något sätt kommit den ryska själen närmare. Det jag läst av rysk historia och upplevt av den klassiska litteraturen och det jag nu fick höra om de framsteg som gjorts i modern tid bands samman på något sätt, blev en helhet som jag inte tidigare fått grepp om.

Denna upptäckt gjorde det sedan lättare att smälta de många intrycken från resan, från det sagolika Sotji, från Leningrad, denna världsstad som måste vara en av de vackraste på jorden, med sina pastellfärgade palats och minnen från tsartiden och oktoberrevolutionen, från Tsarskoje Selo, den nu-

varande Pusjkinstaden utanför Leningrad, där tyskarna begagnade de praktfulla gemaken till förläggningar och förstörde så gott som hela den värdefulla inredningen. Nu, ännu 20 år efter kriget, restaureras slottet och forskarna letar fortfarande efter rövat gods, bl. a. väggarna av bärnsten till det märkliga bärnstensrummet, som en gång var gåva från Preussen till Peter den Store. Man skulle kunna tillbringa veckor i Eremitaget med de rika konstsamlingarna och i månader ströva omkring i staden, utefter Fontanka och de andra kanalerna, utmed Nevskij Prospekt utan att tröttna. Vartannat hus har minnen, är historiskt i de centrala delarna av Leningrad.

Det är inte svårt att resa i Sovjetunionen. Vi möttes av en enastående gästfrihet och resan som sådan var utomordentligt väl organiserad med tillfälle för den som så önskade att avvika från programmet och ge sig ut på egna upptäcktsfärder. SKV är att gratulera till det goda initiativet. Säkert finns det flera resemål...

Gunnel Granlid

vi möttes med blommor mitt i natten

Ur ett långt och entusiastiskt brev från en av deltagarna i SKV:s turistresa saxar vi följande:

Vi hade alla en önskan att få träffa så mycket folk som möjligt och försöka tala med dem. Trots att kvinnorna hade mycket arbete med Världskongressen, mötte de oss sent på natten när vi kom till Moskva med massor av blommor och en varm omfamning. De flesta av oss var inte bortskämda med sådant mottagande och många fick också en tår i ögat inför den värme och hjärtlighet som med en gång strömmade emot oss.

Vi hade mycket fina guider. Allt var perfekt organiserat och alla våra önskinningar uppfylldes. Innan vi lämnade Leningrad samtalade vi med en grupp kvinnor i mer än två timmar — ett samtal som gav oss mycket utbyte. Men under hela resan var det möjligt för oss, som kunde något litet av främmande språk, att få kontakt med folk.

I Sotji talade vi med en ingenjör och behövde ingen tolk. Han berättade mycket. Jag var mest intresserad av att veta, vem var det som nu kunde åka till dessa palatsliknande vilohem. Jo, det var vanligt enkelt folk och vilohemmen ägdes av fackföreningarna. Det var läkaren på företaget som fällde avgörandet om vilka som skulle få kurortsvistelse! "Min ingenjör" hade besökt Sotji

tio gånger på grund av att han hade ådragit sig en allvarlig sjukdom i kriget. Jag frågade om hans levnadsvillkor, vad han som ingenjör tjänade osv. Fick veta att han hade samma lön som en väl kvalificerad arbetare. Undrade om han inte kände sig missnöjd med det, han hade ju i alla fall en utbildning? "Nej, jag har ju inte själv betalat mina studier, när jag studerade fick andra arbeta för mig. Och varför skulle jag nu ha mera betalt än de? Det går framåt för mig och alla andra."

Ja, nog var mycket annorlunda här. Aldrig har jag sett så många sitta och läsa i parkerna och på bussarna. Vilken lëshunger!

Vi var på en restaurang i Sotji. Ett vackrare ställe kan man få leta efter. Taket dignade av härliga vindruvsklassar. Helt vanliga människor, unga och gamla satt här vid ett glas vin eller champagne, man dansade och roade sig tillsammans. Vid badstranden kunde man ofta se tre generationer tillsammans.

Ja, vi hade det verkligen fint på vår resa, allt vad man kunde önska sig av naturskönhet, vänliga människor och mycket sol det fick vi uppleva. Ett hjärtligt tack till SKV, som ordnade denna semesterresa som på samma gång blev en god studieresa för oss alla.

Anna Wennberg.

Triumf

Forts. från sid. 13

pannan. Himmel! Och detta skulle verkligen hända mig.

Jag måste vara färdigklädd från topp till tå före tisdags, för efteråt skulle min mor klä sig. Jag såg mig i spegeln.

Nagra få rosetter och en bedärande spets täckte — för första gången — mina spinkiga unga axlar. Mitt hår var pudrat med tanke på gavotten och jag hade långa handskar som räckte upp till armbågarna. Jag såg verkligen söt ut. Till och med i våra dagar finns det i världslitteraturen åter och åter exempel på att fröken Neville eller en annan obetydlig ung flicka från en dag till en annan förvandlas från en ful liten ankunge till en välskapad ung dam. Det ligger något i det också. Plötsligt en dag utan att man vet ordet av växer de unga flickorna sig långa, armar och ben får de rätta proportionerna och näsan får form, och de ser sig i spegeln och provar hur läpparna tar sig bäst ut. De får ny frisy och börjar måla naglarna.

Jag betraktade mig själv i spegeln, och plötsligt blev jag blek igen. Jag greps av rädsla. Vad nyttade alla dessa förberedelser — den värsta olycka skulle komma att hända mig i dag, hur det än var. Nej, nej, jag borde inte gå dit! Vad skulle mor säga?

Den gamle dansläraren hade kommit för att hålla oss sällskap, och medan vi drack te vilade hans ögon hela tiden på mitt ansikte. När vi gick ut genom dörren tog han mig i handen.

"Kom nu, lilla dumsnut", sade han. "Var inte rädd. Allt kommer säkert att gå bra".

Vad för något? Hade han kanske gissat något? Å, vad jag längtade efter att berätta alltsammans för honom, tala om hur rädd jag var och be honom hjälpa mig! Jag hade tänkt ut att gamle Alányi innan balen öppnades skulle framföra mina ursäkter inför de unga människorna och appellera till deras ridderlighet. Jag var till och med beredd att gå så långt, så skräckslagen var jag. Men jag hade inte mod att säga något, och han bara log.

När vi kom in såg jag att flickorna stack huvudena ihop igen. Jag upptäckte den ljushåriga Irén, hon med de trettiotå klänningarna, med ett hänfullt uttryck i det vackra ansiktet. Hon gick över dansgolvet vid Steve Bódys arm och med ett helt tåg bakom den syrenfärgade klänningen som var utpyntad som till en vuxen dam — faktiskt en fullt utvecklad ung kvinna.

Gavotten var över — de artiga, kurtiserande bockningarna och de små nigningarna —, andra flickor hade slutfört solodanserna, och nu satt jag där igen ledig på min stol och skälvde i hela

kroppen. Mor kommer att bli hemskt arg, stackarn, tänkte jag bittert. Min klänning och alla utgifterna var bortkastade.

Så, när musiken spelade upp till den första dansen — ja, det som nu hände var precis som i en dröm. Där kom det en från andra ändan av salen i riktning mot mig — till mig. Så kom det en annan samman med dansläraren och en tredje kom från en plats i närheten av orkestern, och de mumlade sina namn nästan på en gång allesammans. Jag reste mig tvekande. Tog jag inte fel? Kanske det satt någon bakom mig? Men nej! Det fanns ingen där. Jag hade en underlig känsla: plötsligt var det som om det hela — salen, ljusstakarna på borden, dirigenten med fiolstråken, de skvallrande mammorna — liksom snurrade runt med mig. Blodet steg upp i tinningarna — jag tror jag log (även om det var helt mekaniskt) och i nästa ögonblick utstötte jag en djup, en mycket djup suck (men bara i själen, tror jag). Plötsligt stod situationen underbart klar för mig, triumferande, och så var jag herre över den. Med en plötslig rörelse slog jag ihop solfjädern, reste mig upp i min fulla längd, lättad och jublande såg jag på dem med ett strålalande, självsäkert leende. Det var kända stora skolpojkar alla tre, de var välklädda och flotta, och — jo, jag var helt säker på det — de var inte från vår stad. Jag hade aldrig sett dem förr.

Så började jag prata, och jag pratade lugnt och självsäkert precis som varje annan populär skönhets. Jag lade handen på den ena pojken arm, spelade kokett gentemot de andra två och sade bevakande:

"Ni ursäktar, inte sant? Han kom först."

"Vill ni göra mig glädjen att ge mig nästa dans?"

"Naturligtvis."

Medan jag dansade vinkade jag åt dem med solfjädern. Var hade jag fått denna lätta koketta rörelse ifrån? Den trollades fram av ögonblicket, situationen, av mitt bankande hjärta, min skälvande triumf som jag fortfarande kunde spoliera, och av min desperata, fasta och starka viljekraft.

Och dansen? Jo, jag var i hög stämning, upphetsad och berusad allt sedan det ögonblicket. De två väntade ivrigt på nästa dans, så den tredje, och så startade det på nytt igen. Först då jag dansade med den tredje pojken föll det mig in att fråga:

"Varifrån kommer ni egentligen?"

Han nämnde grannstaden. Vår danslärare hade undervisat där och i vår stad olika dagar i veckan och hade tagit med sig några av sina bästa elever därifrån till vår bal. Så var det alltså gode gamle Alányi som rekommenderat

dem mig. Och han presenterade dem heller inte för andra flickor än mig.

Jag visste inte vad det hade blivit av dessa tre unga pojkarna nu. Jag hade glömt vad de hette och jag sökte förgävas finna ett spår efter dem, eller ett minne, i den lilla staden i morgongryningen. Snart skulle tåget köra bort härifrån och ta mig med sig, precis som det hade gjort strax efter denna händelse, ut i världen, ut i all dess hets och larm, precis som det säkert hade fört dem bort till avlägsna platser. Men ändå önskar jag att jag kunde träffa dem, varmt trycka deras händer därför att de räddade min bal — den första och den sista — och därför att de hade hjälpt mig att mogna fram inom mig människan och kvinnan. När allt kommer till kritan var det kanske bara en barnslig, obetydlig händelse. Ändå känner jag att utan den skulle jag varit en helt annan människa än den jag nu är. Vad slags människa skulle jag då ha varit?

STOCKHOLM

TV - Radio - Transistor

— alltid ett fynd hos

**International
Teve**

Blekingegatan 6 — Tel. 40 96 11

Kransar, Buketter, Blomsterdekorationer
vid fester och möten

Ring 46 43 08

Stockholm

Blomsterhörnan

Axel Söderberg

MÅLARE HENRY KJÄLLANDER

till Eder tjänst

BONDEGATAN 65 — STOCKHOLM Sö

Tel. 43 31 89 — 41 62 59

GÖTEBORG

Hoovers glada tvättstar

HOOVER KEYMATIC

TVÄTTAR · SKÖLJER

CENTRIFUGERAR · ALLT-I-ETT

Akta helautomat — 1.000 kronor
billigare än Ni tror!

EXTRA PRESENT

Köp Keymatic nu. Få linne för två.

TIDSENIG HEMHJÄLP

BROR NORMAN
UTSTÄLLNINGEN MYNTGATAN 26
TEL. 22 25 16, 23 57 67

Göteborg

KÅSERIET:

den vår de svage kalla höst...

Det är något alldeles särskilt med hösten.

Jag hör inte till dem som klagar över höstrusk, den kulna hösten och den grå november som det alltid heter. Jag plockar aldrig fram semesterbilder med kommentaren: "Tänk vad ljuvligt varmt där var!" Eller suckar när jag ur garderoben letar fram den regntäta höstkappan med varmt innanfoder. För egentligen är det rätt skönt när det kommit så långt att man *vet* vad man skall ta på sig. Tänk bara på september, då vädret inte vet hur det vill ha det, då den ena dan är varm den andra kall och man alltid lyckas ta på sig för mycket eller för litet. Nej, tacka vet jag då oktober och november. Det är mera rejält med de månaderna. Vädret är något man kan lita på vid den tiden, dvs att det regnar nästan varje dag.

Vad man än säger — sommaren är en tröttsam och jäktig tid för oss nordbor. För mig får den alltså innebörd av läckande termosflaskor, kletiga picknicksmörgåsar, evigt surrande transistorapparater, trängsel på badstränder, badvattnet som mera liknar kristidsoppa än den klara bölja alla barn badade i på bil-

derna i min barndoms läseböcker, getingstick, oroliga måltider vid bräckliga campingbord, flugor och andra otäcka små djur. Det tycks som om vi verkligen gick in för att göra allt så mycket besvärligare för oss på sommaren.

En solig julisöndag får man inte stanna inne och läsa. Det betraktas som onaturligt för att inte säga omoraliskt. Kanske är jag miljöskadad av alla hurtiga naturprofeter, som sedan min späda barndom velat tvinga ut mig bland stickigt blåbärsris och myllret på badstranden. Inte vet jag, men jag känner mig på något besynnerligt sätt *skyldig* då jag ligger inne på min sköna säng med alla fönster omsorgsfullt stängda när det är så där en 25 grader varmt ute.

Och inte heller betraktas det som riktigt passande att gå på bio på sommaren. Och det känns heller inte naturligt, jag vill gärna medge det. Det är något befängt i detta att komma ut från en biografsalong och få solen rakt i ansiktet. Men höstvädret passar utmärkt till biobesök och till stilla lässtunder mörka kvällar då blåsten skakar balkongräcket och ingen människa begär att man skall

ge sig ut på några naturexpeditioner.

Då kan man samla sig.

Då läser man kursprogram.

Då kommer alla nya filmer.

Då döljer mörkret allt ogräs på tomten.

Då finns det bara *ett* sätt att klä sig på.

Då får man lysande idéer. (Som sedan ömkligt fryser ihjäl så där ett par tre dar efter jul.)

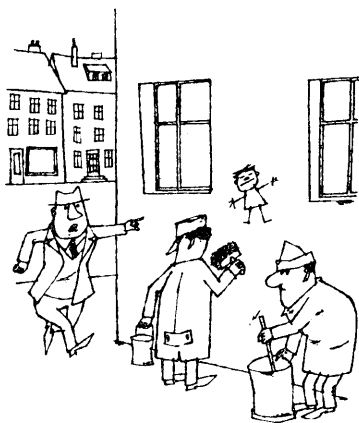
Ja, det är en härlig tid, vilket de flesta mogna människor inser. I varje fall gjorde Elmer Diktonius det, den store finlandssvenske skalden som talar om höstens "kyla, lätnad och klarhet" och om luften som smakar brännvinsstark och myllans doft som är vildsvinsfrån. Han liknar hösten vid en "tapper tös med stövlar på", en naturens marketenterska. Just när lönnen har blivit så där gylengul läser jag hans dikter och inser allt klarare att hösten är den årstid jag minst av allt vill försaka. Reso och Nyman & Schultz kan ha sina kanarieöar för sig själva.

Jag famnar dig, du röda höst.

Jag älskar dig, du bistra tid,

ej skapt för smek, men nappatag: en käreasta för mogna män.

Kraka.

— Det är min sons förstlingsverk!
Ni tänker väl inte förstöra det?

— Nu har jag fått 5 kronor
av pappa för att jag hade
lilla a på sista skrivningen.
Eftersom du, mamma alltid
talar om jämlikhet mellan
man och kvinna så ska jag
be att få inkassera samma
belopp av dej.

Sydafrika och de männsliga rättigheterna

Den 10 december är det 15 år sedan Förenta Nationernas charta om de mänskliga rättigheterna instiftades. När Svenska Kvinnors Vänsterförbunds styrelse sammanträdde i början av hösten beslutades att förbundet vid firandet av detta jubileum främst skall ägna sina krafter åt solidaritetshandlingar för Sydafrikas folk.

Och vad kan vara mer naturligt än att ägna denna årsdag åt att protestera mot en regim som så flagrant undertrycker alla de riktiga principer som chartan om de mänskliga rättigheterna innehåller?

Mot bakgrunden av den allra senaste tidens händelser vill vi fråga:

Hur länge skall vi tolerera att Sverige upprätthåller diplomatiska och ekonomiska förbindelser med Verwoerdregimen?

Hur länge skall vi tolerera att svenska fartyg får sin blodbesudlade last lossad vid svenska kajor?

Hur länge skall vi tolerera att sydafrikanska varor saluföres i svenska butiker?

Hur länge skall vi tolerera att svenska firmor exporterar krigsmaterial till Verwoerd?

Vad säger statsminister Erlander? Vad säger ordföranden i Svenska Transportarbetareförbundet Helge Pettersson? Vad säger verkställande direktören i Sveriges Köpmannaförbund K. E. Gillberg? Vad säger direktör Jonas Nordenson i Exportföreningen?

Vad vi alla andra säger är sedan länge klart: **Vi kan inte längre tolerera dessa handlingar som innebär ett hugg i ryggen på Sydafrikas folk!**

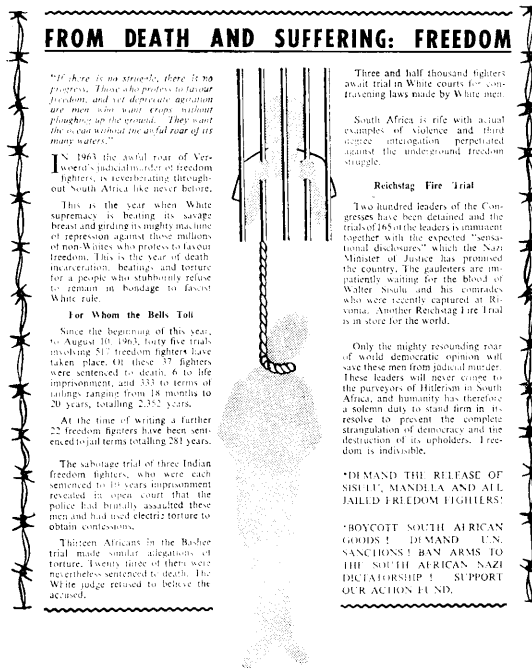
Med sympati har vi följt ungdomarnas senaste aktioner vid lossningen av Transatlantics Vingaren i Stockholms frihamn.

Men nu räcker det inte med att visa sympati för andras handlingar. Vi måste själva bli mer aktiva.

Organisera solidaritetsaktioner av olika slag! Vägra bestämt att köpa något som kommer från Sydafrika!

Endast en vaken och handlingskraftig opinion kan nå resultat!

Varje liten handling är ett stöd för dem som i Sydafrika kämpar mot lidande och död!

FROM DEATH AND SUFFERING: FREEDOM

"If there is no struggle, there is no progress. Those who profess to favour freedom, and yet deprive the oppressed are men who want to keep without ploughing on the ground. They want the crop without the arduous task of many waters."

IN 1963 the awful roar of Verwoerd's judicial murder of freedom fighters, is reverberating throughout South Africa like never before.

This is the year when White supremacy is beating its savage breast and grinding its mighty machine of repression against those millions of non-Whites who profess to favour freedom. This is the year of death, incarceration, beatings and torture for a people who stubbornly refuse to remain in bondage to favour White rule.

For Whom the Bells Toll

Since the beginning of this year, 10 August 1963, forty-five trials involving 517 freedom fighters have taken place. Of these 37 fighters were sentenced to death, 6 to life imprisonment, and 333 to terms of varying lengths from 18 months to 20 years, totaling 2,352 years.

At the time of writing a further 22 freedom fighters have been sentenced to jail terms totalling 281 years.

The sabotage trial of three Indian freedom fighters, who were each sentenced to 15 years imprisonment revealed in open court that the police had brutally assaulted these men and had used electric torture to obtain confessions.

Thirteen Africans in the Basheer trial made similar allegations of torture. Twenty-five of them were nevertheless sentenced to death. The White judge refused to believe the accused.

Three and half thousand fighters await trial in White courts for contravening laws made by White men.

South Africa is rife with actual examples of violence and third degree interrogation perpetrated against the underground freedom struggle.

Reichstag Fire Trial

Two hundred leaders of the Congress have been detained and the trial of 100 of the leaders is imminent together with the expected "sensational disclosures" which the Nazi Minister of Justice has promised the country. The gauleiters are impatiently waiting for the blood of Walter Sisulu and his comrades who were recently captured at Rivonia. Another Reichstag Fire Trial is in store for the world.

Only the mighty resounding roar of world democratic opinion will save these men from judicial murder. These leaders will never come to the purveyors of Hitlerism in South Africa, and humanity has therefore a solemn duty to stand firm in its resolve to prevent the complete strangulation of democracy and the destruction of its upholders. Freedom is indivisible.

"DEMAND THE RELEASE OF SISULU, MANDELA AND ALL JAILLED FREEDOM FIGHTERS!"

"BOYCOTT SOUTH AFRICAN GOODS! DEMAND U.N. SANCTIONS! BAN ARMS TO THE SOUTH AFRICAN NAZI DICTATORSHIP! SUPPORT OUR ACTION FUND."

Detta upprop har sänts ut av den Sydafrikanska Nationalkongressen, från dess exilledning i Dar es Salam i Tanganyika. Vi återger det i svensk översättning och hoppas våra läsare skall föra det vidare. Rättegången mot Sisulu, Mandela och andra fängslade ledare för den förbjudna Nationalkongressen har uppskjutits till den 29 oktober. Försumma ingen möjlighet att kräva frihet åt dem som lider i Verwoerds fängelser!

"Utan kamp blir det inga framsteg. De som förklarar sig hylla friheten men vänder sig mot att man öppet propagerar för den är människor som vill se skördar utan att plöja jorden, som vill se havet lugnt utan det fruktansvärda dånnet från vågorna."

Under 1963 har en väg av justitiemord dragit över Verwoerds Sydafrika. Sedan början av året till den 10 augusti har 517 frihetskämpar ställts inför rätta. Av dessa har 37 dömts till döden, 6 till livstids fängelse och 33 till fängelsestraff mellan 18 månader och 20 år, totalt 2.352 år.

I skrivande stund har ytterligare 22 motståndsmän mot det vita förtrycket dömts till sammanlagt 281 års fängelse.

Rannsakingen av tre indiska frihetskämpar, som anklagats för sabotageverksamhet och dömdes till tio års fängelse, avslöjade att polisen brutalt hade misshandlat dessa män och använt elektrisk tortyr för att avtvinga dem en bekännelse.

30 afrikaner i det s. k. Bashee-målet drog även fram anklagelser om tortyr. Trots detta dömdes 23 av dem till döden. Den vite domaren vägrade att tro på de anklagade.

3.500 människor väntar på rättegång

inför vita domstolar för att de brutit mot lagar, stiftade av vita.

Det finns ett överflöd av exempel i Sydafrika på dessa våldsmetoder mot män och kvinnor i den underjordiska frihetsrörelsen.

200 ledare för nationalkongressen har kvarhållits i häkte och rannsakingen av 165 av dessa är nära förestående. Den fascistiske justitieministern har utlovat "sensationella" avslöjanden. Mobben väntar otåligen på att få se blodet från Walter Sisulu och hans kamrater som nyligen anhölls vid Rivonia.

Endast en mäktig världsoption kan rädda dessa män från justitiemord. Dessa ledare kommer aldrig att böja sig för nazismens arvtogare i Sydafrika. Det är mänsklighetens plikt att stå fast vid föresatsen att förhindra demokratins fullständiga sammanbrott och krossandet av dem som kämpar för den. Friheten är odelbar.

Kräv frigivande av Sisulu, Mandela och övriga fängslade frihetskämpar!

Bojkotta Sydafrikanska varor!

Kräv sanktioner från Förenta Nationerna!

Stoppa vapenexporten till den fascistiska diktaturen i Sydafrika!

Lämna bidrag till solidaritetsfonden!